

דוד כתב על כל פרשה ופרשה, דברים שבאו מהתכת
התורה שלמד בעומק נשמתו המיוחדת. לכבוד חתונתו
עם אהובתו מיטל הוצאנו לכבודם את דבריו בחוברת.
תהיה תורתו שלו לעילוי נשמתו הטהורה ולזכרו הטוב
והמבורך.

לעילוי נשמתו הטהורה
ולזכרו הטוב
של אהובנו
דוד שורץ הי"ד
נפל בקרב
כ"ז בטבת תשפ"ד
8 בינואר 2024

לחצו כאן

כדי לקבל את דברי
התורה של דוד

מהות המצה

מתוך 'לדוד ברכי נפשי' דברי תורה על סדר פרשיות השבוע, שכתב דוד שורץ הי"ד

שאנחנו לא מודעים לו, אין הכוונה שפתאום הבחנתי שיש בלבי יצר הרע, זהו שאור ששמו אצלי בכוונה ואני צריך למצוא אותו ולבערו באמצעות כל האפשרויות שבידי. כשם שאנחנו מודעים היטב ליצר הרע שבלבנו המחמיצנו, כך אנחנו צריכים להחביא את החמץ ולבטא באמצעותו את הבנתנו הבהירה שהוא קיים בלבנו, ואנחנו עושים את כל ההשתדלויות לבערו עד כמה שניתן. אותו מעשה מבטא בצורה הכנה ביותר את המלחמה העיקשת בחמץ וביצר הרע שבלבנו. זהו המסר העיקרי שנוצח בהחבאת החמץ ובמציאתו.

ה"שפת אמת" בפרשת וארא דורש: "וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא כו' זה הבטחה שידעו שהש"י הוציאם מא"מ. זה טעם כל הגלות כדי שידע האדם שמצדו מוכן להיות בגלות. וככה נוהג בכל איש מישראל. וכן שמעתי מאא"ז מור"ז ל"ל כי אם ה' אדם יודע באמת שהכל מהש"י לא ה' מסתירין לו כלל וכל ההסתר כדי שלא ידמה שממנו הוא ודפח"ח. וצריך אדם לידע אף בעת רצון שיש לו קצת דביקות. עכ"ל לא יושכח ממנו שמוכן מצ"ע לכל חטא ועון. רק בעזר הש"י. וז"ש למען תזכור כו' כל ימי חיך שהוא אף בשעה שנדבק בה' חיים. וכ"כ חז"ל לרבות ימות המשיח. שהוא עת הטובה. שאין יצה"ר שולט. אפ"כ יזכור היטב כי לולי רחמינו כבר ה' במצרים" (תרל"א). לנו זה נראה טבעי שאנחנו בני חורין, "וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אֶתְכֶם" (שמות ו, ז) זוהי תזכורת יום יומית שמזכירה לנו שאנחנו בני חורין שלא מצד עצמנו, ואם חס ושלום שוכחים את זה, משמים שולחים לבן אדם תזכורת, תראה מה אתה מוכן לעשות, איפה אתה אוחז. תדע שבמהות שלך אתה נמצא במצרים, אתה חמץ.

חז"ל דרשו: "המתגאה כאילו עובד עבודה זרה". חכמים מסבירים שמטרת המצה היא לבטל את הגאוה, "אַלְהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ. אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר ... (שמות לד, יז-יח). מבטלים את העבודה הזרה על ידי "אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר", "תשמור" זה תזכור שזה יכול להיות חמץ, תיקח דבר שאתה מבין שהוא יכול להיות חמץ, ותדאג עם כל ההשתדלויות לא לתת לזה להחמיץ, וזוהי מהות המצה. החכמה היא תמיד לזכור שכל מה שיש לנו הוא מהקב"ה, וכל מה שאנחנו עושים זה לא מכחנו, אלא הכל הכל מן השמים. נראה שכוחו של לימוד זה יפה ביותר בימינו, בהם נגיף הקורונה לא פוסח על שום רחוב, עיר או ארץ. אותה מחלה ארורה מזכירה לנו עד כמה כוחנו מצומצם וזעום בעולם הזה, ועד כמה אין דבר בא מכוחנו והכל זה רק סיעתא דשמיא. בעזרת ה' שנזכה לאמונה גדולה, ולהכרה הבהירה שה"שפת אמת" דורש מאתנו, ואז כבר לא יהיה טעם לעשות הסתר, ונזכה לרפואות, גאולות וישועות במהרה בימינו אמן.

"בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל" (ראש השנה י, עב)

המצה מבטאת יותר מכל את בואו של חג הפסח. חיילים בצבא מכירים זאת היטב, כאשר ארוחות היום כוללות מצות בצורות שונות כבר שבועיים לפני כניסת החג, והיא המבשרת עבור רבים את בואו של חג האביב. אותה מצה מבטאת עבורנו את עיקר מהותו של החג, ואני אשתדל בעזרת ה' להרחיב באותו עניין. הדברים להלן מבוססים בעיקרם על דברי הרב דניאל אלטר, אך אני אשתדל להוסיף אף משלי בעניין מהות המצה. כל ילד צעיר מכיר את התחושה המיוחדת שבעטיפת פתיית הלחם בנייר כסף לבדיקת החמץ בערב הפסח. אנחנו מחביאים עשרה פתיית חמץ, אנחנו יודעים בדיוק מהו מיקומם, ולאחר מכן אנחנו מוצאים אותם בבדיקה. אמנם עקרון בולט בחג הפסח הוא עשיית מעשים מתמיהים שיעוררו קושיות, אך אין זה התירוץ לאותו מעשה מפליא בנידון דידן. חכמים באמת נדרשו והקשו על אותו מעשה. וכי מה טעם יש בדבר, אנחנו מוצאים חמץ שאנחנו החבאנו לפני דקות ספורות, ואיזו בדיקה נעשית פה בדיוק?! אותו מעשה יכול להפוך את מצוות הבדיקה בעיני רבים כמשחק, וצריך ללמד את משמעותו הנדרשת.

הגמרא במסכת פסחים דורשת: "אמר רב חסדא למדנו מציאה ממציה ומציאה מחיפוש מחיפוש מחיפוש וחיפוש מנרות ונרות מנר" (ז, עב). מבאר רש"י: "למדנו מציאה - האמורה בחמץ ממציה האמורה בגביע דבנימין... ומציאה מחיפוש - כלומר ואותה מציאה של בנימין מחיפוש האמור אצלה דמה מציאה של גביע על ידי חיפוש אף מציאת חמץ על ידי חיפוש". למעשה מסבירה הגמרא, שכשם שאת הגביע של בנימין מצאו על ידי חיפוש כך גם יש למצוא את החמץ על ידי החיפוש, וממילא כשם שאת הגביע של בנימין החביאו ומצאו, כך גם יש לעשות בבדיקת החמץ. בעומק הדברים הדברים תמוהים, היות ובפשטות החמץ צריך להיות חמץ שלא ידענו על קיומו, וכעת, ודווקא כעת הוא מתגלה על ידי הבדיקה. זוהי כל מהותה של הבדיקה. הבדיקה צריכה למצוא משהו נסתר וחבוי, ולא משהו מוחבא מראש! ה"פני מנחם" מסביר שיש בדבר לימוד עמוק. התלמוד במסכת ברכות דורש: "רבי אלכסנדר בטר דמצלי אמר הכי, רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכות יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם" (יז, א). מסביר רש"י - "שאור שבעיסה - יצר הרע שבלבנו המחמיצנו". השאור מעכב אותנו מלעשות רצון ה', והוא היצר הרע שבלבנו. אותו יצר בא לידי ביטוי בצורה מוחשית באמצעות החמץ בחיינו. ונראה לי שהדברים מתיישבים ביותר, שהרי קשה לומר שמלחמת החורמה שאנו מנהלים עם החמץ מתיישבת כפשוטה ללא עומק נסתר. אין הבדיקה יכולה להבטיח את ביתנו כנקי וטהור מחמץ בצורה טוטאלית, ועל כן צריך לומר שהחמץ מבטא משהו גדול יותר ומהותי שהוא היצר הרע שהוא נמצא במוקד המלחמה, ואותו אנו רוצים לבער. על כל פנים מסביר ה"פני מנחם" שזוהי בדיוק הכוונה בבדיקת החמץ, ולכן אנחנו דווקא דואגים להחביא אותו לפני הבדיקה. אין הכוונה בבדיקה לזהות חמץ